

Archiv bezpečnostních složek¹

(základní informace)

› Ladislav Bukovszky

Schválením zákona č. 181/2007 Sb. ze dne 8. června 2007 o Ústavu pro studium totalitních režimů a o Archivu bezpečnostních složek a o změně některých zákonů byly položeny základy nové organizační složky státu – Archivu bezpečnostních složek. (dále Archiv, též ABS).² Tímto krokem zákonodárci českého parlamentu po několikaročním úsilí zřídili správní úřad, který je přímo řízený Ústavem pro studium totalitních režimu (dále Ústav, též ÚSTR) a v odborné činnosti na úseku archivnictví a spisové služby Ministerstvem vnitra ČR.

Archiv od 1. února 2008 plnohodnotně vykonává zákonem stanovené úkony. Je zařazen do sítě státních veřejných archivů České republiky. Na základě zákonem určených komplexních celospolečenských úkolů na úseku archivnictví a výkonu spisové služby je v „žebříčku“ archivů na druhém místě, hned za Národním archivem.³ Na úseku archivnictví a spisové služby je správním úřadem.⁴

Je správcem archiválií z činností bezpečnostních složek státu z období 1945–1990, jako součásti národního kulturního dědictví. Jeho hlavní úkoly, v procesu vyrovnání se s následky totalitních a autoritativních režimů 20. století, mají širokou škálu. Plní funkce správní, informační, vědecké a kulturní.

Podobně jako jiné veřejné archivy, zabezpečuje všestrannou péči o archiválie, jejich odborné a vědecké zpracování a zpřístupňování, jakož i využívání k vědeckým a jiným účelům.

1. Organizace Archivu bezpečnostních složek

Po schválení zákona č. 181/2007 Sb. byly postupně vytvořeny všechny podmínky, aby k prvnímu dni sedmého měsíce, následujícího po dni vyhlášení zákona, mohl Archiv plnohodnotně vykonávat zákonem uložené úkoly. Jako základní dokument

1 Blíže o roční činnosti Archivu bezpečnostních složek viz *Zpráva o činnosti Archivu bezpečnostních složek za rok 2008* zveřejněná na www.abscr.cz/data/pdf/uredni-deska/zprava2008.pdf

2 Zákon byl zveřejněn ve Sbírce zákonů a nařízení č. 59/2007

3 § 42 zákona č. 499/2004 Sb. o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů.

4 Podle písm. b), odst. 2, § 42 zákona č. 499/2004 Sb. o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů.

organizace byl 1. února 2008 schválen „Organizační řád“⁵ a následně některé jiné interní dokumenty, které stanovily řádný chod Archivu. Za roční existence Archivu byl „Organizační řád“ v důsledku organizačních změn dvakrát změněn. V čele Archivu stojí ředitel, který je jmenován a odvoláván ředitelem Ústavu pro studium totalitních režimů po projednání s Radou Ústavu, a kterého zastupují dva zástupci. Archiv je podle ustanovení § 12 zákona č. 181/2007 Sb. správním úřadem, který sídlí v Praze a je přímo řízený Ústavem pro studium totalitních režimů. Je také účetní jednotkou a je součástí rozpočtové kapitoly Ústavu pro studium totalitních režimů.

Základní organizační jednotkou Archivu bezpečnostních složek je odbor, nižší jednotkou jsou oddělení. Od svého vzniku prošel několika zásadními organizačními změnami. Po několikaleté existenci bylo (z důvodu nízkého zájmu občanů a pro zefektivnění využívání přidělených finančních prostředků) zrušeno ke dni 1. března 2008 územní pracoviště Archivu v Pardubicích, které bylo založeno v souvislosti s přijetím zákona č. 140/1996 Sb. o zpřístupnění svazků vzniklých činností bývalé StB.⁶ V současné době se Archiv organizačně člení na tři odbory, deset oddělení a devět skupin.⁷ V Archivu je 138 systematizovaných pracovních míst.

V souvislosti s ustanovením zákona č. 181/2007 Sb. a vládního usnesení č. 852 ze dne 25. července 2007 převzal Archiv, jako organizační složka státu, částečně od svých

Přehled množství archiválií na jednotlivých pracovištích

Pracoviště	Množství archiválií (bm)
Praha, Siwiewcova/ Branické nám.	1242
Praha, Na Struze	3600
Praha, Střelničná	4500
Kanice u Brna	8135,71
Celkem	17 477,71

5 První Organizační řád byl podepsán prvním ředitelem Archivu bezpečnostních složek Mgr. Martinem Pulcem.

6 Územní pracoviště bylo zrušeno na základě Pokynu ředitele Archivu č. 3/2008.

7 Organizační řád Archivu bezpečnostních složek, č. j. ABS 168/2009 ze dne 1. března 2009.

předchůdců mimo jiného i nemovitý majetek – objekt v Praze Na Struze a v Kanicích u Brna. Na druhé straně bylo zapotřebí zabezpečit formou nájemných smluv nově zřízená pracoviště pro pracovníky Archivu i depoty pro archiválie. To, že předchůdce Archivu nikdy neměl pro svou správní a odbornou činnost jednu společnou budovu, negativně dopadá i na naši současnou činnost. Kmenové archivní fondy a archiválie jsou tak uloženy na pěti místech; z toho na čtyřech v Praze (ulice Siwiewcova, Na Struze, Střelničná a na Branickém náměstí) a v jednom případě mimo hlavní město – v Kanicích u Brna. Uvedená pracoviště jsou částečně dle archivního zákona nevyhovující, o čemž byl písemně uvědoměn ředitel Odboru archivní a spisové služby (OASS) MV ČR.⁸ Nejvhodnějším východiskem z této situace by bylo komplexní řešení, představující spojení všech pracovišť Archivu do jediné budovy, která by splňovala všechny požadavky na optimální uložení archiválií, jako národní kulturní památky.

2. Hlavní úkoly Archivu bezpečnostních složek

Archiv bezpečnostních složek se podle zákona č. 181/2007 Sb. dostal do sítě veřejných archivů České republiky. Jeho činnost je vázána na zákon definující jeho vznik i činnost, ale i na zákon a vyhlášku o archivnictví a spisové službě, upravující odbornou činnost na úseku archivnictví. Funkce Archivu se od ostatních veřejných archivů trochu odlišuje. Vyplyvá to z původu, charakteru i obsahu jím spravovaných archiválií. Úlohy Archivu je možné definovat v třech rovinách: v činnosti správní, v činnosti archivní a spisové péče a ve vědecké a kulturní činnosti. Všechny tři roviny jsou stejně důležité, nicméně v současnosti nejvíce časového prostoru i energie zabírá pracovníkům Archivu výkon správní, úřední činnost.

2.1. Správní činnost

Správní činnost v rámci Archivu bezpečnostních složek představuje širokou škálu odborných i úředních úkolů. V první řadě Archiv zpřístupňuje a zveřejňuje dokumenty a archiválie bezpečnostních složek podle zákona o zpřístupnění svazků vzniklých činnostmi StB⁹ a podle zákona o archivnictví a spisové službě. Badatelům umožňuje nahlížet do archiválií za podmínek stanovených zákonem o archivnictví a spisové službě. Zabezpečuje přístup k dokumentům a archiváliím a poskytuje nezbytnou pomoc a informace k plnění úkolů státním orgánům příslušným k bezpečnostnímu řízení,

8 Písemná zpráva o stavech prostor Archivu bezpečnostních složek, č. j. ABS-337/2008.

9 Zákon č. 140/1996 Sb., o zpřístupňování svazků vzniklých činnostmi bývalé Státní bezpečnosti ve znění zákona č. 107/2002 Sb.

k šetření podle zákona o ochraně utajovaných informací, zpravodajským službám ČR a orgánům činným v trestním řízení. Mimo to vyhledává archiválie pro potřeby státních orgánů a územních samosprávních celků, právnických i fyzických osob, pořizuje z nich kopie a vyhotovuje opisy z nich.

2.1.1. Badatelny

Archiv bezpečnostních složek, jako jeden z veřejných archivů s celorepublikovou působností České republiky, se do povědomí společnosti nejvíce dostává každodenním stykem s odbornou i laickou veřejností přes své badatelny. Archiv zpřístupňuje, respektive zabezpečuje nahlížení do archiválií dle příslušných zákonů ve třech badatelnách. Na dvou pracovištích v Praze (Praha 3, Siwiewcova 2; Praha 1, Na Struze 3) a na jednom mimo hlavní město (Kanice u Brna). Archiválie jsou předkládány jednak podle ustanovení zákona č. 499/2004 Sb. o archivnictví a spisové službě, jednak podle ustanovení zákona č. 140/1996 Sb. o zpřístupňování svazků vzniklých činností bývalé Státní bezpečnosti ve znění zákona č. 107/2002 Sb.

Podmínky pro badatele jsou kodifikovány badatelským řádem Archivu, který byl vydán na základě příslušných právních předpisů¹⁰ dne 28. února 2008. V souladu s badatelským řádem je badatelům umožněno nahlížení a studium archiválií v pa-

Statistika badatelen za rok 2008

Badatelna	Počet badatelů	Počet badatelských návštěv	Počet předložených archivních jednotek
Praha, Siwiewcova (Havelkova)	801	1803	15 599
Praha, Na Struze	557	1832	19 981
Kanice u Brna	168	487	4298
Celkem	1526	4122	39 878

10 § 36 písm. a) zákona č. 499/2004 Sb. o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů v souladu s prováděcím předpisem – vyhláškou č. 645/2004 Sb. a na základě zákona č. 181/2007 Sb. o Ústavu pro studium totalitních režimů a o Archivu bezpečnostních složek a o změně některých zákonů.

pírové, elektronické (digitální) podobě i v podobě mikrofiší a mikrofilmů. Ve všech třech badatelnách Archivu jsou vytvořeny vhodné materiálně-technické podmínky ke studiu.

Zájem o archiválie z činnosti bezpečnostních složek totalitního režimu je veliký. Je to výsledek liberální legislativní úpravy možnosti studia, ale i speciálního stavu, jakým Archiv spravuje dokumenty všech složek Státní bezpečnosti.

2.1.2. Úřední činnost

Archiv bezpečnostních složek převzal podle zákona č. 181/2007 Sb. úlohu zpracování informací pro státní orgány příslušné k bezpečnostnímu řízení, popřípadě k šetření podle zákona o ochraně utajovaných informací, pro zpravodajské služby České republiky k plnění jejich úkolů a pro orgány činné v trestním řízení.

Hlavním úkolem Archivu je vyhledávat a poskytovat podklady státním orgánům pro jejich úřední činnost z evidence a archivních fondů bývalých bezpečnostních složek komunistického Československa, což jsou fondy Státní bezpečnosti, včetně Hlavní správy rozvědky (I. správa SNB), Hlavní správy kontrarozvědky (II. správa SNB), Vojenské kontrarozvědky (III. správa SNB), Zpravodajské správy Generálního štábu (vojenské rozvědky) apod.

Archiv tak převzal činnosti, které dosud vykonávaly ministerstvo vnitra, Úřad pro zahraniční styky a informace (ÚZSI) a Vojenské zpravodajství.

Archiv spolupracuje zejména s Národním bezpečnostním úřadem, kterému dodává podklady pro bezpečnostní řízení ve smyslu zákona o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti. Dále spolupracuje s bezpečnostním odborem

Statistický přehled úředních dotazů za rok 2008

Subjekt	Počet žádostí	Počet osob
Národní bezpečnostní úřad	609	13 568
Ministerstvo vnitra	285	7100
Policie České republiky	121	349
Zpravodajské služby	110	2055
Ostatní	89	830
Celkem	1214	23 902

Ministerstva vnitra ČR, kterému poskytuje podklady pro rozhodování o vydání tzv. lustračních osvědčení ve smyslu zákonů č. 451/1991 Sb. a č. 279/1992 Sb. Požadované údaje poskytuje rovněž zpravodajským službám a součástí ministerstva vnitra. Nutno podotknout, že Archiv bezpečnostních složek je pouze servisní organizací, která příslušným státním orgánům dodává podklady o osobách, které ony prověřují. Archiv nerozhoduje o bezpečnostních prověrkách ani o lustračních osvědčeních.

Ze statistiky za rok 2008 vyplývá, že evidenční skupina poskytla na žádost výše uvedených orgánů informace o 23 902 osobách, v rámci vyřízení 1214 žádostí. Nejvíce žádostí podal Národní bezpečnostní úřad, jemuž Archiv bezpečnostních složek vypracoval odpovědi na 609 požadavků.

2.2. Archivní činnost a spisová péče

Archivní činnost a spisová péče v Archivu vychází ze základních parametrů, které ukládá zákon o archivnictví, příslušná vyhláška, zákon č. 181/2007 Sb. a všeobecné úkony archivní vědy. Přebírání, uspořádání, základní evidence archiválií, tvorba archivních pomůcek a ochrana archiválií jsou na sebe úzce navázané odbornou činností. O přebírání, respektive delimitacích archiválií se zmíníme v samostatné kapitole, neboť od přijetí zákona č. 181/2007 Sb. to byl úkon primární. Zákon, podle kterého vznikl Archiv bezpečnostních složek, konkretizuje svou archivní činnost v devíti bodech:

- pečuje o archiválie bezpečnostních složek komunistické totalitní moci, o archiválie a dokumenty získané darem nebo koupí a o dokumenty a archiválie vzniklé z vlastní činnosti,
- provádí inventury archiválií,
- přijímá za Českou republiku nabídky ke koupí, k darování a úschově archiválií a uzavírá za Českou republiku příslušné smlouvy,
- pokud jsou u něj uloženy, provádí prověrku fyzického stavu archivních kulturních památek a národních kulturních památek,
- zajišťuje ve spolupráci s Národním archivem konzervaci a restaurování archiválií,
- kontroluje výkon spisové služby u Ústavu pro studium totalitních režimů,
- provádí výběr archiválií ve skartačním řízení u Ústavu pro studium totalitních režimů a u držitelů dokumentů, vzniklých z činnosti bezpečnostních složek v období komunistické totalitní moci,
- provádí výběr archiválií mimo skartační řízení u dokumentů nabídnutých Ústavu nebo Archivu darem nebo koupí,
- plní úkoly vyplývající z mezinárodních smluv.

V archivní činnosti je obecně velmi těžké určit pořadí důležitosti mezi jednotlivými úkony. Jsou to logicky na sebe navzájem navazující relevantní odborné i jiné činnosti. Je však třeba vyzdvihnout jednu z nich, která se ve svých parametrech diamet-

rálně liší od ostatních a která je pro Archiv bezpečnostních složek specifická. Pokud v minulosti několik archivních fondů a souborů spravovaných našimi předchůdci, či archiválie a dokumenty vzniklé činností bezpečnostních složek, KSČ a organizací Národní fronty, existujících u různých subjektů, nebyly dosud klasifikovány jako archiválie, ukládá zákon č. 181/2007 Sb. Archivu bezpečnostních složek, aby je do pěti let od účinnosti zákona zaevidoval v evidenci Národního archivního dědictví.¹¹

Archiv bezpečnostních složek vystupuje v archivní činnosti i jako správní úřad. Mimo jiných úkolů podle zákona je i nadřízenou složkou Ústavu pro studium totalitních režimů v oblasti výkonu spisové služby.

2.2.1 Kmenové archivní fondy ABS

Archiv plnohodnotně vykonává svou činnost od 1. února 2008. Navzdory tomu, že vznikl jako nová organizační složka státu, kořeny jeho existence je třeba hledat v několika jeho předchůdcích v rámci MV ČR: Odbor archiv bezpečnostních složek MV, Bezpečnostní archiv MV a další, které spravovaly archivní fondy a soubory z provenience bezpečnostních složek státu. Můžeme tedy konstatovat, že archivní fondy a soubory, které byly dne 29. ledna 2008 formou zápisu převedeny z Odboru archivu bezpečnostních složek na Archiv bezpečnostních složek, a tento převod byl schválen ředitelem Odboru archivní a spisové služby MV ČR, tvoří základní, kmenové archivní fondy Archivu. Do této množiny patří archivní fondy útvarů a organizačních celků ministerstva vnitra, fondy útvarů Státní i Veřejné bezpečnosti, Pohraniční stráž, vojsk ministerstva vnitra, bývalý správní archiv MV i soubory tzv. „operativního archivu“, které obsahovaly operativní svazky kontrarozvědky a vyšetřovací spisy. Je to největší soubor archivních fondů a sbírek, které se jedinou delimitací dostaly do správy Archivu bezpečnostních složek.

Archiv bezpečnostních složek podle zákona č. 181/2008 Sb. převzal v rámci delimitací do své správy archiválie v množství více než osmnácti kilometrů. Podle sumarizace tvoří toto množství celkem více než 550 archivních fondů, sbírek nebo částečně i přírůstků. Je to obrovský kapitál, který je připraven, aby odborná i laická veřejnost lépe poznala fungování komunistické totalitní moci. V minulosti byla možnost přístupu k těmto archivním fondům a souborům nemožná, v lepším případě silně omezená. Archivní fondy byly účelově spravované a nesloužily k vědeckým, badatelským účelům celé společnosti, pouze vybraným lidem. Až od začátku devadesátých let minulého století se na tyto dokumenty a jejich odborné zpracování změnil pohled.

Archivní fondy a soubory spravované Archivem bezpečnostních složek jsou k dispozici odborné a laické veřejnosti podle příslušných zákonů a badatelského řádu.

11 Zákon č. 181/2007 Sb., § 14, odst. 3.

K orientaci v archivních fondech a sbírkách slouží archivní pomůcky. Podle statistiky existují k sedmdesáti pěti procentům archivních fondů pomůcky různých typů. Většina těchto pomůcek je původní a byla vypracována ještě statisticko-evidenčním odborem FMV, XIII. správou FMV a Archivem ministerstva vnitra v Spišském Podhradí (Organizační a vnitřní správa MV SSR, Štáb MV SSR, Štáb sekretariátu MV SSR atd.). Ačkoliv jejich vnitřní struktura částečně vycházela z všeobecné metodiky, která se opírala o příslušné zákony v jednotlivých republikách,¹² byly archivní fondy jednotlivých původců (a v jejich rámci jednotlivé inventární jednotky) účelově spojeny, bez respektování základních archivních principů.

Archiv bezpečnostních složek si je vědom toho, že k prioritám odborné činnosti při přebírání a ochraně archivních dokumentů je zpracovávání a zpřístupňování archivních fondů a sbírek. Pod pojmem zpracovávání archivních fondů chápeme úhrnné označení činností, procesu, ve kterém se mění neorganický, případně méně organický soubor dokumentů na logický celek. Metoda zpracovávání zahrnuje identifikace archivních fondů, třídění, uspořádání, hodnocení a určení základních archivních jednotek, archivních dokumentů. Zpracovávání archivních fondů je základem pro jejich zpřístupňování.

2.3. Na úseku vědeckém a kulturním

Veřejné archivy se přes dlouhá léta svého vývoje v novověku vyprofilovaly na vědecké, úřední i kulturní instituce, a není to jinak ani v České republice. Platí to i pro Archiv bezpečnostních složek, i když si uvědomujeme zásadní odlišnosti zachovaných archiválií (z formálního i obsahového hlediska) od archiválií ostatních veřejných archivů.

Na úseku vědeckém a kulturním Archiv:

- spolupracuje s ostatními veřejnými archivy a rozvíjí styky s vědeckými, kulturními, školskými a dalšími institucemi za účelem výměny zkušeností v odborných otázkách, ve vědeckém bádání a využívání archiválií,
- provádí vědeckou a výzkumnou činnost v oblasti archivnictví, pomocných věd historických a příbuzných vědních oborech,
- zřizuje specializovanou knihovnu pro obor archivnictví a výkon spisové služby,
- vykonává vydavatelskou a publikační činnost v oboru archivnictví a výkonu spisové služby, dějin správy, pomocných věd historických a historie,
- podílí se na sestavování celostátních tematických soupisů archiválií organizovaných Ministerstvem vnitra ČR.

12 Zákon č. 97/1974 Sb. České národní rady o archivnictví; Zákon č. 149/1975 Sb. Slovenské národní rady o archivnictví.

Všeobecné i specifické úkoly Archivu směřují ve vědecké a kulturní sféře hlavně ke spolupráci s ostatními veřejnými archivy i s vědeckými, kulturními, školskými a dalšími institucemi doma i v zahraničí, k vědecké, výzkumné i vydavatelské činnosti v oblasti archivnictví, pomocných věd historických a příbuzných vědních oborů, za účelem výměny zkušeností v odborných otázkách.

Vědecká a kulturní činnost v poměrech našich předchůdců byla skromná a do roku 1989 sloužila ideovým cílům komunistického režimu. Ke kvalitativní změně došlo až po pádu režimu v roce 1989. Odborní pracovníci předchůdce Archivu bezpečnostních složek se začali postupně věnovat i problematice Státní bezpečnosti v širším kontextu a publikovat výsledky své badatelské práce. Výsledkem této snahy bylo vydání prvního čísla Sborníku Archivu Ministerstva vnitra ČR v roce 2003. V souvislosti s delimitačním procesem s ministerstvem vnitra přešla vydavatelská práva uvedeného periodika na Archiv. Výsledkem skromné a užitečné práce archivářů je i toto, v pořadí šesté číslo Sborníku Archivu bezpečnostních složek s novým designem a vydavatelem.

Na vědeckou, odbornou práci v Archivu bezpečnostních složek je kladen veliký důraz. Do budoucna je jeho prioritou zvýšení úrovně odborných výstupů, tvorba analytických archivních pomůcek a zefektivnění spolupráce s domácími i zahraničními institucemi.¹³

3. Proces delimitací archiválií

Podle ustanovení § 14, odst. 1, zákona č. 181/2007 Sb. byly Ministerstvo vnitra ČR, Ministerstvo obrany ČR, včetně Vojenského zpravodajství, Ministerstvo spravedlnosti ČR, Bezpečnostní informační služba a Úřad pro zahraniční styky a informace povinny předat k prvnímu dni sedmého kalendářního měsíce, následujícího po dni vyhlášení zmíněného zákona (1. února 2008), Archivu bezpečnostních složek evidenční a registrační pomůcky, archivní fondy, včetně agenturních, operativních, vyšetřovacích a kádrových svazků nebo spisů, archivní sbírky i jednotlivé archiválie a dokumenty, vzniklé činností bezpečnostních složek, Komunistické strany Československa a organizací Národní fronty, působících v těchto složkách v období od 4. dubna 1945 do 15. února 1990, které byly v jejich držení. Ministerstvo vnitra bylo povinné předat rovněž archiválie vzniklé po 1. lednu 1990, týkající se činností souvisejících se správou archiválií bezpečnostních složek.

Delimitační proces, který představoval velmi složitý a náročný postup a při kterém se vyskytlo několik technických i odborných problémů, započal 25. července

13 O loňských aktivitách Archivu viz *Zpráva o činnosti Archivu bezpečnostních složek za rok 2008* zveřejněná na www.abscr.cz/data/pdf/uredni-deska/zprava2008.pdf

2007, kdy byly na základě zákona a usnesení vlády č. 852 uzavřeny a podepsány delimitační protokoly mezi ÚSTR/ABS a státními orgány, uvedené v zákoně o odevzdání příslušných archivních dokumentů a souborů.

Vlastnímu přebírání archiválií a delimitačnímu procesu předcházela příprava již existujících prostor na převzetí archiválií, popřípadě hledání vhodných depotů. Druhý uvedený úkon se týkal souborů archiválií, které byly delimitovány z ministerstva obrany, ministerstva spravedlnosti a z Úřadu pro zahraniční styky a informace. Problém byl vyřešen jednak jejich umístěním do prostor bývalého OABS MV (Praha, Siwecova), jednak vytvořením nových depotů (Praha, Branické nám.).

Delimitace archiválií a dokumentů proběhly na základě jednání příslušných delimitačních komisí v rámci:

Ministerstva vnitra ČR – týkalo se archiválií ve správě Odboru archiv bezpečnostních složek MV, Odboru archivní správy a spisové služby MV, Policie ČR, Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu (ÚDV), Muzea Policie ČR, Úřadu pro zahraniční styky a informace a Bezpečnostní informační služby;

Ministerstva obrany ČR – týkalo se archiválií ve správě Vojenského ústředního archivu, Vojenského správního archivu a Vojenského zpravodajství;

Ministerstva spravedlnosti ČR – týkalo se archiválií od Generálního ředitelství Vězeňské služby MS ČR;

Delimitačním procesem dle zákona se dostaly do správy Archivu ucelené soubory archivních fondů vniklé činností bezpečnostních složek státu z let 1945–1991. Je to historický úspěch, neboť poprvé jsou dokumenty po civilních i vojenských složkách komunistické Státní bezpečnosti soustředěny v jednom archivu. Jde o písemnou produkci vzniklou činností Federálního ministerstva vnitra, Ministerstva vnitra České socialistické republiky (s výjimkou útvarů vykonávajících výhradně civilně-správní činnost), Sboru národní bezpečnosti (s výjimkou útvarů vykonávajících funkce státních archivů), Sboru nápravné výchovy, Pohraniční stráž, Vojsk ministerstva vnitra, Zpravodajské správy Generálního štábu ČSLA, odboru vnitřní ochrany Sboru nápravné výchovy ministerstva spravedlnosti a jejich předchůdců. Celý delimitační proces se všemi subjekty byl uzavřen závěrečným protokolem, ve kterém deklarovaly, že dle zákona č. 181/2007 Sb. byly odevzdány veškeré příslušné archiválie.

Je však třeba poukázat i na menší nedostatky, které se při tomto velmi složitém procesu – delimitací archiválií – vyskytly. I když zákon explicitně určil jednotlivé složky bezpečnostního aparátu a subjekty státu, které tyto dokumenty byly povinny delimitovat, přesto došlo ve všech rezortech k několika problémům.

V rámci delimitace archiválií z rezortu ministerstva vnitra vznikl největší problém s archivními soubory Veřejné bezpečnosti, které byly (a i nyní jsou) na jednotlivých

Přehled množství delimitovaných archiválií

Subjekt	Rozsah (bm)
Ministerstvo vnitra ČR	16 442,54
Úřad pro zahraniční styky a informace	604,5
Bezpečnostní informační služba	0,7
Ministerstvo obrany ČR – Vojenské zpravodajství	883,7
Ministerstvo spravedlnosti ČR – Vězeňská služba	97,2
Celkem	18 028,64

útvarech Policie ČR. Podle vyjádření PhDr. Václava Babičky, ředitele OASS, není při delimitaci těchto archiválií v tomto případě možné aplikovat § 14 zákona č. 181/2007. Při jejich převodu bude aplikován § 13, což ve skutečnosti znamená, že uvedené dokumenty budou do Archivu bezpečnostních složek převzaty až po skartačním řízení.¹⁴ Po dvoustranných jednáních s policejním prezidentem by měl být tento proces dokončen do konce roku 2009. U ostatních subjektů – ÚZSI i BIS – budou menší vzniklé nedostatky odstraněny v souladu s podepsaným závěrečným protokolem.

S rezorty ministerstva obrany a ministerstva spravedlnosti jsme v delimitačním procesu narazili na stejný problém. Mimo operativních svazků a materiálů dle zákona byly delimitovány soubory personálních spisů příslušníku VKR, ZS GŠ i OVO SNV.¹⁵

Je však třeba poukázat na to, že byly delimitovány personální spisy jen těch příslušníků, kteří svůj služební poměr ukončili v uvedených složkách. Na základě vyjádření obou rezortů před delimitací nebylo možné ze souboru personálních spisů vyselektovat všechny příslušníky, kteří během trvání svého služebního poměru sloužili ve VKR, ZS GŠ a OVO SNV. Tento problém částečně řeší podepsaná dohoda o dokončení delimitace a o vzájemné spolupráci mezi Ministerstvem spravedlnosti ČR a Archivem bezpečnostních složek i Ministerstvem obrany ČR.

Na okraj delimitačního procesu je třeba se ještě zmínit o jednom závažném momentu. Delimitace zákonem určených archivních souborů a fondů z provenience StB a jiných orgánů byla velmi složitým i náročným úkonem nejen z časového, ale i z odborného hlediska. Archiv bezpečnostních složek nemohl totiž vůči určeným subjektům vystupovat jako archivní orgán, a jen částečně měl možnost stanovit způ-

14 Č. j. ASU-1250/A-2007

15 VKR – Vojenská kontrarozvědka; ZS GŠ – Zpravodajská služba Generálního štábu; OVO SNV – Odbor vnitřní ochrany Sboru nápravné výchovy.

sob a formu odevzdávání archiválií, archivních fondů. To znamená, že u některých subjektů a v případech delimitací bylo přebírání protokolů povrchní, méně konkrétní, ba i nepřesné. Důsledkem těchto případů byl časový skluz v určeném harmonogramu. Větší problém nám způsobil fakt, že tyto seznamy nemohly figurovat mezi primárními evidencemi o převzatých archiváliích. A to jsme ještě neuvedli náročný úkol, který představují neuspořádané materiály v celkovém množství 437 pytlů, delimitované Vojenským zpravodajstvím.¹⁶

16 Při delimitaci byl tento materiál označen Vojenským zpravodajstvím jako „Skart A“ a „Skart B“ a nebyl v rámci tematického uspořádání zařazen. V současnosti probíhá jeho primární rozdělení, určení původců a částečná rekonstrukce.